

TÜRKİYE İKTİSAT KONGRESİ (17 ŞUBAT-4 MART 1923)

“Siyasi ve askerî zaferler ne kadar büyük olursa olsun, ekonomik zaferlerle taçlandırılmazlarsa kazanılan zaferler yaşayamaz, az zamanda söner.” diyen Atatürk, tam bağımsızlık için ekonomik bağımsızlığın da mutlaka sağlanması gerektiğine inanıyordu. Bu doğrultuda doğrudan Atatürk, Lozan görüşmelerinin devam ettiği günlerde İzmir’de Türkiye İktisat Kongresi’nin toplanması talimatını verdi.

Kongrenin toplanma amaçları:

- » Millî ekonomi ilkelerini belirlemek
- » Ekonomik bağımsızlığa ulaşmak
- » Dışa bağımlılığı önleyerek millî üretimi artırmaktır.

Görsel 1: Mustafa Kemal Türkiye İktisat Kongresi’nde

Kongrenin başkanlığını Kâzım Karabekir yapmıştır. Tüccar, sanayici, esnaf, çiftçi ve işçi temsilcileri 1135 delege katılmıştır. Kongrede Misak-ı İktisadi (Ekonomi Andı) Kararları kabul edilmiştir.

Kongre ve Misak-ı İktisadi Kararlarından sonra:

- » Millî ekonomi seferberliği başlatıldı.
- » Yerli ve millî üretim teşvik edildi.
- » Millî kalitede üretim artırılarak ithalat azaltıldı.
- » Tasarruf bilinci geliştirilmeye çalışıldı.
- » Tarım ve sanayi, ekonomik kalkınmanın en önemli unsurları kabul edildi.

NOT

Yerli malı kullanılmasını ve tasarruflu olmayı teşvik etmek için 14 Aralık 1929’da “Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti” kuruldu. 12-18 Aralık tarihleri arası “Yerli Malı Haftası” ilan edilerek yurt genelinde çeşitli etkinliklerle kutlanmaya başlandı.

TARIM ALANINDAKİ ÇALIŞMALAR

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda ekonominin temeli büyük oranda tarıma dayalıydı. Devletin gelirlerinin en önemli kısmı tarım ürünlerinden elde edilen **aşar vergisinden** oluşuyordu. Ancak halkın bu vergiyi ödeyecek gücü yoktu. Anadolu halkı on yıldır aralıksız devam eden savaşlarda evlatlarını ve işleyebileceği hayvanlarını kaybetmişti. Halkın ödemekte zorlandığı **aşar vergisi** 1925 yılında kaldırıldı. Böylece köylü, üzerindeki ağır bir ekonomik yükten kurtulmuş oldu. Devletin, çiftçinin ve köylünün yükünü hafifletmek için aşar vergisini kaldırması **sosyal devlet anlayışının bir sonucudur**.

- » 1925 yılında aşar vergisi kaldırıldı.
- » Makineli tarım özendirilerek tohum ıslahı yapıldı.
- » Köylüye ucuz tohum ve gübre dağıtıldı.
- » Tarım Kredi Kooperatifleri kuruldu.
- » Ziraat Bankası geliştirilerek çiftçiye kredi verildi.

- » Ankara'da Yüksek Ziraat Enstitüsü açıldı.
- » Ankara'da Gazi Orman Çiftliği kuruldu.

GAZİ (ATATÜRK) ORMAN ÇİFTLİĞİ

- » Örnek çiftlik kurarak tarımı geliştirmek
- » Ziraat konusunda uygulamalı eğitim yapmak
- » Bazı bitkileri yetiştirip çiftçilere örnek olarak göstermek
- » Halkın eğlenebileceği ve dinlenebileceği alan oluşturmak
- » Ziraat Okuluna girecek gençler için çiftlikte staj yapmalarını sağlamak

Görsel 2: Atatürk Orman Çiftliği

TİCARET VE SANAYİ ALANLARINDAKİ ÇALIŞMALAR

- » Yatırımcıların sermaye ihtiyacını karşılamak için 1924 yılında Türkiye İş Bankası kuruldu.
- » 1927 yılında çıkarılan Teşvik-i Sanayi Kanunu (Sanayiye Özendirme) ile özel sektöre devlet desteği verildi.
- » Devlet ve vatandaşın sermaye ihtiyacını karşılamak için Sanayi ve Maadin Bankası kuruldu.
- » 1933 yılında Sümerbank kuruldu. 1935 yılında madencilik sektörüne parasal destek sağlamak için Eti-bank kuruldu.
- » 1933 yılında 1934-1939 yılları arası için planlanan Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlandı.
- » Yer altı zenginliklerimizi ortaya çıkarmak ve işlemek için 1935 yılında Maden Tetkik Arama Enstitüsü kuruldu.

Cumhuriyetin ilk yıllarında açılan bazı fabrikalar:

- » 1926 - Uşak Şeker Fabrikası
- » 1926 - Kayseri Uçak Fabrikası
- » 1933 - Eskişehir Şeker Fabrikası
- » 1934 - Bursa Süt Fabrikası
- » 1939 - Karabük Demir Çelik Fabrikası

Görsel 3: Kayseri Bez Fabrikası

DENİZCİLİK ALANINDAKİ ÇALIŞMALAR

Kabotaj Kanunu

Kabotaj hakkı: Bir devletin kendi kara sularında, iç deniz, göl ve akarsularında taşıt işletme, bu taşıtlarla ülke limanları arasında yük ve yolcu taşıma hakkına sahip olmasıdır.

Atatürk “**En güzel coğrafi durumda ve üç tarafı denizle çevrili olan Türkiye; endüstrisi, ticareti ve sporu ile en ileri denizci millet yetiştirmek yeteneğindedir. Bu yetenekten yararlanmayı bilmeliyiz. Denizciliği Türk’ün büyük millî ülküsü olarak düşünmeli ve onu kısa zamanda güçlendirmeliyiz.**” diyerek denizciliğin önemini vurgulamıştır.

- » Lozan’da kapitülasyonlar kaldırılınca da denizlerimizde yük ve yolcu taşıma hakkı bizde geldi.
- » Tam bağımsızlığa ve millî ekonomiye aykırı olan bu durumu sonlandırmak için **1 Temmuz 1926** tarihinde Kabotaj Kanunu çıkarıldı.

Kabotaj Kanunu ile:

- » Türk kara sularında yük ve yolcu taşıma ile işletme hakkı Türk denizcilerine verildi.
- » Ekonomik bağımsızlık sağlandı ve millî ekonomimiz güçlendi.